

Vrouwenverzetkamp Volkel

Thijs de Leem

vertelde op 4 juli 2022

bijgewerkt op 8 december 2022

Het is bevestigd: in Volkel liggen Amerikaanse kernwapens opgeslagen. Een groot geheim is dit echter nooit geweest. ‘Hoewel de officiële kanalen niets willen toegeven, is het vrijwel zeker’, staat in de brochure «Brabant tegen kernwapens» uit 1981. Vredesactivisten voerden in die jaren actie bij het vliegveld, vanuit hun «Vredes Actie Kampen». Sommige kampen waren gemengd, sommige speciaal voor vrouwen.

«You Can’t Kill the Spirit
She is like a mountain
Old and strong
She goes on an on and on»

Mobiele Eenheid ontruimt Vrouwenverzetkamp Volkel, 25 juni 1984 (Foto’s: Piet den Blanken. Geluidsfragment: collectie BHIC, archief Vrouwenradio Den Bosch, nr. 71, uitzending 29 juni 1984)

Ontruiming

Verschillende Vredesaktiekampen zijn bij de vliegbasis Volkel gehouden. En dit geldt ook voor de kampen voor vrouwen. Hierboven is te horen en te zien, hoe de ontruiming van het in januari 1984 gestichte kamp eraan toeging. In juni dat jaar overhandigde de lokale politie de vrouwen een brief van Gerard Schampers, de burgemeester van Uden, waarin hij de vrouwen verzocht om hun kamp vrijwillig te ontruimen. Hiervoor gaf hij twee redenen. Hij

kon de activisten geen bescherming meer bieden tegen aanvallen van tegenstanders van het kamp. Zo was er al een caravan in brand gestoken en waren vrouwen 's nachts door onbekende personen lastiggevallen. Daarnaast zou het kamp, als een gevolg van het kamerbesluit over de plaatsing van kruisraketten, geen bestaansrecht meer hebben.

Maandagmorgen 25 juni arriveerden politie en M.E. op het terrein om iedereen te verwijderen. Dat ging niet zonder slag of stoot. Waarschuwen via de megafoon bleek geen succes want die kwam nauwelijks boven de uit volle borst zingende vrouwen uit. «You can't kill the spirit» klonk het in koor - een bekend protestlied van de vredesbeweging destijds.

Hoe was het zo ver gekomen?

Vredes Aktie Kampen

Het verzetskamp in Volkel was niet de eerste in zijn soort, maar kamperen als actievorm was nog wel vrij nieuw. In Nederland was voor het eerst een vredeskamp gesticht in Soesterberg in 1982. Niet lang daarna volgde Woensdrecht, waar bij de vliegbasis in de jaren tachtig diverse Vredes Aktie Kampen zijn gesticht, gemengde én voor vrouwen. Het waren de uitvalsbases van de voortdurende antimilitaristische protesten, in het bijzonder die tegen de mogelijke opslag van Amerikaanse, van kernkoppen voorziene Tomahawk-kruisraketten. In de vredesweek van 1982 stichtten activisten voor het eerst een (gemengd) vredeskamp in Volkel, op de parkeerplaats bij de vliegbasis. Sindsdien zijn bij die basis meerdere vredeskampen gesticht en ontruimd.

Vrouwen kom in verzet. Kom naar Volkel

In de brochure Vrouwen kom in verzet: kom naar Volkel riepen

de activisten vrouwen op om zich aan te sluiten. 'Sinds 1959 liggen op deze nato-basis al kernkoppen opgeslagen. Tevens staan er F-16 gevechtsvliegtuigen met atoomlading kontinu paraat. Onder direkt Amerikaans beheer', zo stond in deze uitgave. Het doel van de actie beschreven zij als volgt:

'Een vrouwenkamp, omdat wij vrouwen ons gezamenlijk tegen de steeds verdergaande militarisering willen verzetten, Tegen het systeem dat gebaseerd is op onderdrukking en ongelijkheid en uitbuiting van zowel de vrouwen in de derde wereld als hier.'

Ze wilden met dit kamp permanent de aandacht vestigen op de naar eigen zeggen 'waaninnige bewapeningswedloop'. Vooral dachten ze hierbij aan de dreigende plaatsing van kruisraketten, waarover de overheid op korte termijn een besluit zou nemen.

In een interview voor de Bossche Vrouwenradio deelde een van de inwoners haar ervaringen met actievoeren, de confrontaties met ordehandhavers en het leven in het kamp:

«Je hebt dag en nacht politie en militairen om je heen»

«Met betonscharen hebben ze een voor een al die hekken doorgelapt»

Bron: collectie BHIC, archief Vrouwenradio Den Bosch, nr. 71, uitzending 29 juni 1984

Een laag vette gier

Terug naar de ontruiming in juni '84, waar de ordehandhavers uiteindelijk toch in hun missie zijn geslaagd. Het activistische Kleintje Muurkrant Den Bosch deed er verslag van: 'Waar enkele dagen ge-

leden nog een vrouwenvredeskamp stond, ligt nu een omgeploegd stuk grond met een laag vette gier er boven op..?’

Alle acties en tegenacties in de jaren tachtig hebben grote indruk gemaakt op zowel de deelnemers als de lokale bevolking en (oud-) personeel van de vliegbasis. Naast Volkel zal dit ook zeker voor Woensdrecht het geval zijn.

Bronnen

Antiwarsons.org, liedtekst «You can't kill the spirit»

Beatrijs van der Weyden (red.), Brabant tegen kernwapens. Brochure (Stichting Tilburgse Vredesactiviteiten: Tilburg 1981).

BHIC, archief Atoomvrijstaat Volkel, Greenpeace Vorstenbosch en Milieudefensie Uden

BHIC, archief Vrouwenradio Den Bosch

Emmanuel Naaijken, ‘Foto’s laten twee gezichten van de vrouwenbeweging zien’, Brabant Cultureel (5 februari 2021).

Kleintje Muurkrant Den Bosch (collectie BHIC)

Vrouwen kom in verzet. Kom naar Volkel (brochure)

Website Piet den Blanken

Koen de Visscher deed archiefonderzoek naar het Vrouwenverzetkamp in Volkel voor het vak Practices of Transatlantic Studies van de master Transatlantic Studies aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Hij stuurde ons het resulterende werkstuk ‘Volkel Women’s Resistance Camp. A case study of the transatlantic women’s anti-nuclear movement’ (2021). Waarvoor dank!

Reageren

Reageer hieronder en deel je herinneringen aan de protestbewegingen van de jaren zestig, zeventig en tachtig. Ook zoekt het BHIC voor dit thema foto’s en ander oud materiaal, om op de site te plaatsen.